

Ordförandespalten

En typisk svensk sommar har passerat enligt många. Regn, sol och ibland inte så varmt. För min del har detta passerat utmärkt. Jag har med gott samvete varit inomhus och sysslat en del med släktforskning, gravstensregistrering och ganska mycket läsande. Så detta med vad en bra sommar är beror helt på en själv.

Verksamheten inom föreningen har nu kommit igång med deltagande i Mälardagen, besök på släktforskardagarna i Nyköping, utflykt till slott och herrresäten i Eskilstunas omgivning och öppet hus i lokalerna. Fortsättningen under hösten bjuder på ett digert program. Detta framgår av kalendarier på föreningens hemsida och i detta nummer av Anbudet.

Styrelsen har under hösten att fundera över någon form av vision om hur den vill att föreningen skall utvecklas på några års sikt. Tre av de frågeställningar som bör behandlas är följande:

Lokalerna. Det är en fråga som på sikt behöver lösas. Skall vi vara kvar i nuvarande lokal i Eskilstuna så behöver den renoveras. I lokalen i Strängnäs finns det behov av att få ökad åtkomst för våra aktiviteter. Här styrs vi i stor utsträckning av Vuxenskolans aktiviteter.

Anställd personal. Föreningen har idag personal som medverkar vid registrering av födda-vigda-döda i Eskilstuna och Strängnäs kommuner. Med detta följer ett arbetsgivaransvar och många regler att hålla sig till. Då kontakten med Arbetsförmedlingen är svår så blir det ett tungt last att dra. Frågan är om det är detta styrelsen skall ägna sitt arbete åt. Ett litet överskott blir det ekonomiskt av detta, men frågan är alltså om det är värt det.

Deltagande vid föreläsningar. Det borde vara högre. Föreningen har trots allt över 700 medlemmar och det kommer 30-40 till en föreläsning. Ingen skugga skall falla på aktivitetsgruppen, de gör ett bra jobb, men några fler bör vi väl kunna välkomna.

En spännande händelse blir nyinvielsen av Eskilskällan. Vad jag sett så flyttas vi fram från det inre rummet och blir mer "synliga". Detta kan kanske medverka till att besökare lättare hittar till föreningen.

I början av augusti nåddes vi av beskedet att Håkan Danielsson inte längre fanns bland oss. Jag och Håkan hade samma uppfattning och syn på hur vi bäst skulle ta tillvara medlemmarnas och föreningens intressen. När jag svarade ja till att ställa upp som ordförande i föreningen var ett av de mest avgörande skälen det stöd som Håkan visade. Tack Håkan

Christer Ståhl

Eskilstuna – Strängnäs Släktforskarförening

Föreningslokal Eskilstuna

Dambergsgatan 1, 633 41 Eskilstuna
016-12 21 47, essf@telia.com

Föreningslokal i Strängnäs

Sörgårdsgatan 20,
645 33 Strängnäs

Hemsida: www.essf.se

Medlemskap

Medlemsavgift	200.-/år
Familjemedlem	100.-/år
Ungdom upp till 23 år	25.-/år
Plusgiro	73 81 41 – 1

Styrelse

Ordförande Christer Ståhl	0159-315 64
Vice ordf. Bertil Hedspång	076-222 98 60
Sekreterare Iris Rehnholm	016-51 24 97
Kassör Marina Blomgren	070-474 17 07

Ledamöter

Ingela Fängström	0152-75 25 76
Rolf Lagell	016-14 24 47
Jan Netzel	016-12 26 06
Kerstin Mathisen	070-292 41 44

Kommittéansvariga

Se hemsidan www.essf.se

Revisorer

Britt-Marie Andersson	016-940 03
Marie Cypriansen	016-14 59 18

Valberedning

Sammanställande	
Göran Olofsson	016-916 48

Anbudet

Ansvarig utgivare Christer Ståhl

Redaktör Sven Kullman 016-12 62 87
sven.kullman@telia.com

Teknisk redaktör HåkanOlle Larsson

reproconsult@telia.com

Eftertryck eller citat

Får gärna göras ur Anbudet under förutsättning att källan och författaren anges

Webbmater

Christer Svensson 016-51 67 21

Se mer information på www.essf.se

Om Lidmanska flickpensionen i Södertälje och Sara Wikströms betygsbok

Inledning

I maj 1828 gifte sig dåvarande hovpredikanten och pastorsadjunkten i Jacobs församling i Stockholm, Johan Petter Kullman, med en 15 år yngre köpmandotter. Strax efter bröllopet flyttade paret till Södertälje, då Kullman tillträdde Södertälje stads- och landsförsamlingars pastorat. De bodde på det gamla kyrkoherdebostället Geneta väster om staden.

I min släktforskning om Johan Petter Kullman, min farfars farfar, och hans familj, har jag utifrån tre olika håll stött på den Lidmanska flickpensionen i Södertälje.

Kontakter

För det första, prosten Kullman och hans hustru hade en dotter som hette Maria. Hon var gift Falkman och hennes svärmor, Jacobina Falkman, skrev en släktberättelse till Marias tre söner, Erik, Ivar och Sven. I den står att läsa om Maria: ”Sina skolkunskaper erhöll hon i fru Lidmans välkända pension i Södertälje, de praktiska och husliga i föräldrahemmet.”

För det andra skrev Jacob Pettersson, f.d. borgmästare i Södertälje, i sin bok *Södertäljeprofiler från adertonhundratalet*, om Svante Kullman, en av Marias fem bröder, och Sigrid Rosander, följande historia:

”Medan han var lantmäteriauskultant och ogift, uppvaktade han träget en ung lärarinna i den Lidmanska flickpensionen. En vacker sommardag, då den unga flickan stod vid det öppna fönstret i sitt rum i bottenväningen, gick Svante fram till fönstret, där en liten stilla flirt etablerades. Härunder fick Svante tillfälle att presentera en törnros, som han tagit med sig just för det ändamålet. Men just i det ögonblicket

öppnade den fruktade fru Lidman dörren, och för att hon inte skulle märka den anstötliga rosenmugglingen släppte den förskräckta lärarinnan ned rosen genom klänningslivets uringning – med den påföljden att rosens taggar svårt sargade den vita barmen, som blev alldeles nedblodad. Och så blev det ett hastigt slut på flirten. Ett par år därefter blev den unga lärarinnan fru Svante Kullman.”

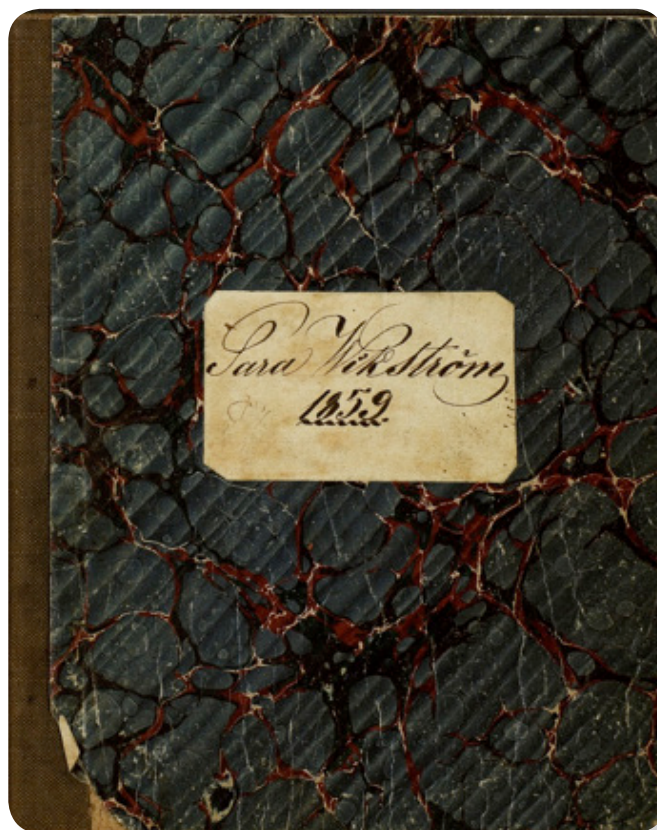
För det tredje slutligen, skrev Jacob Pettersson i samma bok:

”År 1853 var tiden inne för prosten Kullman att fira silverbröllop såväl med sin maka som med sina församlingar. Hans vänner fann detta vara ett lämpligt tillfälle att bereda honom en hyllning. Flera veckor förut tillsattes för ändamålet en festkommitté, bestående av brukspatron Claes Anton Tamm på Tvetaberg och fru Jenny Lidman, föreståndarinna för den välkända flickpensionen vid Stora Torget.”

Om detta evenemang skrev även Clas Tamm i sin dagbok den 29 maj 1853:

”Den länge förberedda silfverbröllopsdagen i Prostgården, gynnad af ett herrligt väder. Uptåget föreställde den ur grafven upstigna St. Ragnild i Drottningornat, komplimenterande Kyrkans nuvarande vårdare på dess och dess makas 25:te år, tjänst och ägtenskap samtidigt tillträdde.

Tåget var imponerande och festen fullkomligt lyckad, så den anslog äfven dem som sett mycket sådant och berömdes såsom mer än vanligt fullständig. Den kunde väl jämföras med Österby-festen i Juhlas. Första grundtanken samt orden voro mina. Det öfriga sedan ordnadt och utveckladt av Fru Lidman i samråd med oss samt Artisten Wallander.”

Figur 1. Sida ur Sara Wikströms betygsbok från 1859. (KB småacc. 1988/34) Foto: Kungliga biblioteket 2014.

I festståget deltog ett 70-tal aktörer, alla kostymerade i kläder som sytts på Lidmanska pensionen där en tillfällig syateljé hade "apterats". Fru Lidmans engagemang i detta spektakel tycks ha varit mycket stort.

Det är de tre ovan refererade kontakterna med Lidmanska flickpensionen som väckte min nyfikenhet om verksamheten där och om Jenny Lidman. Det har dock visat sig att källmaterialet är mycket begränsat. Det är främst den nämnde borgmästaren i Södertälje, som i sin bok från 1949 bidragit med kunskap om Lidmanska pensionen.

Jenny Lidman, f. Benzelstierna

Jenny Albertina Benzelstierna föddes 1805-09-14. Hennes födelsebok har jag inte funnit och det är synd. Det är nämligen så, att hon vanligtvis kallades Jenny men flera alternativ förekommer. Den som finner hennes födelsebok får meddela rätt namn! Jag kallar henne fortsättningsvis Jenny. Hon dog i Södertälje 1880-05-18.

Jennys far var officer i Kungliga Flottan och sedan 1811 kommandant på Karlshamnns kastell. Han dog i Karlshamn 1833-08-16. Jennys mor var Catharina Dorothea Wettergren, 1771-1809.

I december 1834 flyttade Jenny tillsammans med väninnan Sophie Gyllenborg från Kristianstad till Södertälje stadsförskola där de bosatte sig i gården nr 15.

Lidmanska pensionen

I slutet av 1830-talet startade väninnorna en privat flickskola vid Torekällgatan. Verksamheten upphörde då Jenny gifte sig med innehavaren av apoteket Kronan, Carl Peter Lidman, som var född i Stockholm 1805. På grund av ekonomiska trassligheter fick han lämna apoteket och Jenny försökte under några år hjälpa upp familjens ekonomi med litet olika aktiviteter. Resultatet var dock inte tillfredsställande varför hon omkring 1848 på nytt satsade på undervisning, nu i form av helpension för flickor. Jenny uppmuntrades till detta av Fredrika Bremer som hon var personligen bekant med. Verksamheten kom att bedrivas i ett hus vid Stora torget och pågick en god bit in på 1870-talet.

"Undervisningen i pensionen bedrevs med nit, ordning och tukt, i början efter den gamla pluggmetoden, men senare med tillämpning av modern åskådningsmetod. Lärarinnor av tysk, engelsk och fransk nationalitet svarade för undervisningen i sina resp. språk, och en från Musikaliska akademien utexaminerad lärarinna för musiken."

Mer om skolan och om bestraffningarna för "tröghet i studier och dåligt uppförande" finns att läsa i Jacob Petterssons bok.

Den ena av Jennys båda fosterdöttrar, Alice, har också skildrat denna tukt i sina memoarer.

I sökandet efter material om Lidmanska pensionen hittade jag på Kungliga biblioteket ett dokument som var intressant. Det skulle möjligen kunna kopplas till fru Lidmans verksamhet men till saken hör att det i slutet av 1830-talet fanns ytterligare två pensioner i Södertälje och att det 1861 gick "42 barn på fyra privata skolor, av vilka Fru Johnta Lidmans flickpension var den namnkunnigaste".

Sara Wikströms betygsbok

Det dokument jag hittade i KBs arkiv var en betygsbok för 1859/1860 som tillhört Sara Wikström. Jag har tolkat betygsboken som så, att betyg sattes vid varje lektionstillfälle. Antalet omdömen per dag varierade mellan 11-20 utöver "uppförande". Betyg i uppförande, siffror, skriva, räkning, bokstäver, fransk konversation samt biblisk historia och katekesen sattes dagligen. Härtill kom nio andra omdömen som berörde tyska språket och åtta som berörde franska språket. Betyg sattes vidare i huvudräkning, handarbete och rita, stavningsregler, naturlära, geografi och grammatik, allmän- och svensk historia och slutligen också i psalm och kristendom.

För Sara sattes betyg under perioderna 1/9-13/12 1859, 1/2 -19/6 1860 och 6/8-29/8 1860 vilket torde motsvara ett läsår.

Betygsboken och Lidmanska pensionen

Var Sara Wikström elev hos Jenny Lidman? I aktuell husförhörslängd hittade jag henne inte varför jag kontaktade stadsarkivet i Södertälje. De hade inget material av intresse utan hänvisade mig till Torekällberget – Södertälje stadsmuseum – och där tipsades jag om en artikel om Lidmanska pensionen i senaste numret av *Täljebygden*, Kulturhistoriska föreningens i Södertälje tidning.

Artikeln hade rubriken *Minnen från den Lidmanska flickpensionen i Södertälje* som till stor del baserades på minnen som nedtecknats av Ewa Stenqvist. Hon hade varit elev vid skolan i slutet av 1860-talet och en del av år 1870.

I artikeln hittade jag ett par uppgifter som skulle kunna indikera att betygsboken hörde ihop med Lidmanska pensionen. Eva Stenqvist berättade nämligen att: "På tants födelsedag och namnsdag brukade vi ha lov, vanligtvis efter bönen." Bönen hölls efter frukostrasten, omkring klockan 10.

Jenny Lidmans födelsedag den 14 september inföll 1859 på en onsdag. I betygsmatrisen för september har inga betyg satts den 14 september! (se bild på framsidan). Detta faktum anser jag vara ett starkt indicium på att Sara Wikströms betygsbok kan kopplas till Jenny Lidmans flickpension.

Att fastställa när "Tant" – fru Lidman – firade namnsdag är en betydligt svårare uppgift. Ovan har jag nämnt att jag sett flera variationer på hennes "förstanamn". I kalendrarna för 1859 och 1860 förekom ingen av varianterna på Jenny.

Jenny skulle också kunna vara en kortform av Johanna som 1860 hade namnsdag den 21 juli, men då var det ferier. Albertina skulle möjligen ha firats på Albert-dagen den 30 augusti 1860 och det var på en torsdag och inga betygsnoteringar fanns då eller följande fredag. Var det terminsbyte?

Tyvärr måste jag konstatera att detta med ledighet på namnsdagen inte gav någon ytterligare information i frågan om samband mellan betygsboken och Lidmanska pensionen.

Däremot hade jag turen att en passant i en husförhörslängd hitta att Sara Wikströms äldsta syster Eskelina var noterad i hushållet hos Jenny Lidman. Systemen lämnade Södertälje 1858 och återvände till Frösön.

Detta faktum anser jag dock starkt talar för att Saras betygsbok hade sin tillkomst på Jennys pension. Varför jag drar den slutsatsen framkommer nedan.

Vem var Sara Wikström?

Av donationsbrevet, dagtecknat Stockholm (19)880518, som medföljde betygsboken, framkom att Sara Wikström var donatorns mormor och att hon ”bodde i närheten av Östersund, och att hon i likhet med sina fyra syskon transporterades med häst och vagn till en flickpension i Södertälje, T och R två gånger per år”.

Med denna bakgrundsinformation – och ytterligare några som jag inte anger här – var det lätt att hitta att Sara Margareta Wikström 1865-07-06 gift sig med P. M. Moberg och att Sara var född i Frösö församling 1848-01-22.

Hennes föräldrar var fabrikören Carl Axel Wikström och fru Brita Wikström. C. Wikström var ägare av fastigheten Namn nr 2 och han och hans familj bodde i Slandrom. Hushållet bestod förutom av föräldrarna av fyra döttrar. De två äldsta var Eskelina, född 1841-07-20, och Märtha Magdalena, född 1842-11-23, härnäst Brita Maria, född 1844-11-15, och yngst var Sara Margareta.

Sara fick ytterligare en syster, Carolina Charlotta Sofia, som föddes 1853. Fadern avled i april 1855. Han blev knappt 40 år gammal – dödsorsak har inte angetts.

Fabrikörsänkan bodde kvar i Slandrom till hösten 1885 då hon flyttade till Östersund, men då var bara yngsta dottern kvar i hemmet. Döttrarna Eskelina och Märtha hade flyttat hemifrån 1863 respektive 1862 och ”mamsellerna” Brita och Sara hade flyttat till Östersund 1865-09-06 efter att ha förenats med varsin handelsman från Östersund vid en gemensam vigsel i juni samma år.

Saras vidare öde kan utläsas i husförhörslängderna fram till hennes död i lungrot 1878-01-03, knappt 30 år gammal.

Familjen flyttade några gånger i Östersund och barnaskaran ökade successivt. Vid sin bortgång hade hon en dotter och tre söner. Då hade yngsta dottern redan dött, knappt 1½ år gammal, 1877-11-13. Hon dog av hjärnhinnetuberkulos.

”De rike Wikströmarne”

Det var inte vem som helst som kunde sända sina döttrar till den Lidmanska pensionen. Jacob Petterson skrev i sin bok:

”Den Lidmanska pensionen åtnjöt på 1850- och 60-talen stort anseende och mottog elever från alla delar av landet. Avgiften för helinackordering och skolundervisning utgjorde 400 riksdaler per år, vartill emellertid kom extra ersättning för tvätt, `pianonötning`, pianostämning och en hel del dylika kostnader. Dessutom hörde till ordningen, att elevernas föräldrar visade sin tacksamhet för den utmärkta uppfostran, deras döttrar erhöll genom dyrbara julgävor till föreståndarinnan, såsom kristalluppsatser, sidentyger, smycken, bordssilver etc.”

Slandrom, som nämnts ovan, är en by på fastlandssidan i Frösö socken, på västra sidan av Brunflovisen. Längs Slandromsån som rinner genom byn ned mot Storsjön har tidigare funnits flera husbehovskvarnar men också en del småindustrier.

En sådan var Slandroms färgeri och valk som ”före mitten av 1800-talet ägdes av färgerifabrikör Carl Axel Wikström. Denne var född 1814 och dog 1855. Han hade gått i Trivials skolan och sedan genomgått Teknologiska institutets i Stockholm avdelning för färgerikonsten. Slandromsanläggningen hade han fått av fadern den bekante affärsmannen i Östersund”. En faster till Carl Axel var gift med den förre ägaren till färgeriet.

”Den bekante affärsmannen i Östersund” var Sara Wikströms farfar Per Wikström. Han hade gjort en fantastisk klassresa. Om den kan man läsa i *Svenska millionärer, Minnen och anteckningar*, i kapitlet *De rike Wikströmarne*.

”De rike Wikströmarne härstamma från byn Medstugan i Åre socken i Jämtland. Släktnamnet antogs af Per Wikström, handlande i Östersund, brukspatron, ekonomidirektör och vasariddare. Denne Wikström var en synnerligt dugande man, som bragte sig upp till välstånd och rikedom. År 1856 utgaf han från officin i Östersund sin lefnadsbeskrifning, hvilken trycktes i några hundra exemplar.

Häri berättar Wikström, att hans äktenskap vore olyckligt, hvarjämte han gifver en exposé af sitt förhållande till sina söner.

Detta hade till följd, att två af dessa söner, de bottenrike grosshandlarne Nils Wikström i Sundsvall och Per Wikström i Stockholm, läto uppköpa och uppbränna boken, så att af densamma för närvarande blott tre exemplar finnas kvar, nämligen i Kongliga biblioteket i Stockholm samt i universitetsbiblioteken i Upsala och Lund.”

”År 1782 den 12 januari föddes jag af föräldrarna, kronotorparen Jon Estensson och Maria Nilsdotter. Under fattigdom uppfostrades jag på följande sätt.

Bars af min mor på armarne, då hon i skogen vallade

boskapen. Om vintrarne under samma fattigdom, då jag lifnärdes af barkbröd och andra mindre dugliga födoämnen, börjades med undervisandet i läsning och kristendoms-kunskap, endast af min moder, utan något biträde, äfvensom för mina fem syskon.”

I Åre fortsatte livet i fattigdom och som 15-åring vandrade han till Trondheim där han arbetade en tid på fiskefartyg. Han tålde dock dåligt sjön och beslöt att återvända till Åre.

”Sista aftonen jag var i Trondhjem gynnade mig lyckan att på spel vinna en spegel, som jag sålde för fem norska ortstycken, ett värde af 1 riksdaler 16 sk. svenskt riksgäld. Jag tyckte mig icke hafva litet att börja med. Handel syntes mig då vara den lättaste näringen.”

Väl hemma i Åre köpte han ett par skidor och en kanna brännvin och begav sig till ”fjällapparne” där han i utbyte mot brännvinet och litet kontanter fick med sig hem en ren. Den omsatte han i pengar och ”Reste således strax åter till samme fjällappar och återkom till mitt hem med två renar, hvilka slaktades.”

Detta var starten på resan till ”välstånd och rikedom”. Per Wikströms åtta söner fick alla en gedigen utbildning och med tiden, med ett undantag, ett ur ekonomisk synvinkel bekymmersfritt liv. Undantaget var sonen Olof som blev ”läroverkskollega samt en på sin tid ganska mycket bekant politiker af den rödradikala certen”. Hans olika sociala satsningar ”kostade honom hans ekonomiska oberoende” och sedan ”han tagit afsked från sin lärarejänst, och nu gick återstoden af hans förmögenhet, som en tid var ganska aktningsvärd”.

Per Wikströms dotter Sara – inte att förväxla med sondottern Sara - uppfostrades hemma förutom då hon var på ”två års pension i Upsala”.

Detta blev en ganska lång berättelse men jag tycker den har sina poänger och visar tydligt att det fanns både ekonomiska förutsättningar för att Sara Wikström skulle kunna få utbildning i Södertälje hos Jenny Lidman och att det i slakten fanns en insikt om betydelsen av utbildning.

Sammanfattning

Jag anser att jag på goda grunder vågar påstå att Sara Wikströms betygsbok har skrivits på Lidmanska flickpensionen i Södertälje. Allt tyder dessutom på att Saras familj med marginal hade de ekonomiska förutsättningarna att kosta på henne utbildningen där.

Fullständig källhänvisning kan fås av undertecknad.

Sven Kullman
sven.kullman@telia.com

Nya medlemmar

Nedanstående nya medlemmar hälsas hjärtligt välkomna till Eskilstuna-Strängnäs Släktforskarförening och vår ambition är att ni skall ha stor glädje av ert medlemskap.

Stefan Agurén, Saltsjöbaden
Stefan Alm, Eskilstuna
Kristina Alm Sundkvist, Eskilstuna
Anita Andersson, Eskilstuna
Mona Andersson, Ärla
Amrita Blomquist, Eskilstuna
Else Dahl, Eskilstuna
Bengt Edhborg, Eskilstuna
Ingrid Elming, Bandhagen
Beatrice Feldt, Eskilstuna
Sylvia Fixmo, Eskilstuna
Britt-Marie Christina Flodell, Eskilstuna
Lars Forsberg, Strängnäs
Monica Förnstedt, Stallarholmen
Mats Garenberg, Eskilstuna
Roland Gripenfeldt, Eskilstuna
Kristina Jensgård, Eskilstuna
Irene Johansson, Stallarholmen
Pernilla Komulainen, Surahammar
Berit Kronholm, Västerås
Tore Larsson, Strängnäs
Ulf Lindén, Strängnäs
Björn Lindström, Eskilstuna
Rose-Marie Lovenborn, Åkers Styckebruk
Margot Magnusson, Eskilstuna
Christina Marchione, Torshälla
Anders Mellgren, Torshälla
Birgitta Nylund, Eskilstuna
Per Nyström, Eskilstuna
Bo Olsson, Strängnäs
Ewa Pettersson, Hållsta
Gunilla Strömvall, Eskilstuna
Roine Thörnlund, Strängnäs
Birgitta Törnlund, Strängnäs
Britt-Marie Vallgren, Eskilstuna
Irene Wahlström, Eskilstuna
Gunnar Wiklund, Eskilstuna

Styrelsen

Årskrönika från mormors tid

Mina morföräldrar, August och Hilda Andersson, bodde i Wij, Västermo där de hade ett litet jordbruk. Jag har mycket svaga minnen av morfar, han dog när jag var 6 år, men hos mormor var jag flera veckor varje sommar och även under andra skollov. Ett av nöjena där var att läsa vad mormor skrivit i sin "dagbok", Hushållningssällskapets almanacka, eller "arnacka" som man sa där i byn. Från 1930-talet och fram till sin död 1962 skrev mormor noteringar om de sysslor som utfördes på gården och vad som i övrigt tilldrog sig i den lilla världen. Bara en enda rad per dag att skriva på men ändå får man en bild av livet i ett småbrukarhem för inte så längesen.

Låt oss se vad som hände för till exempel 70 år sen, 1945. (kursiverat = citat)

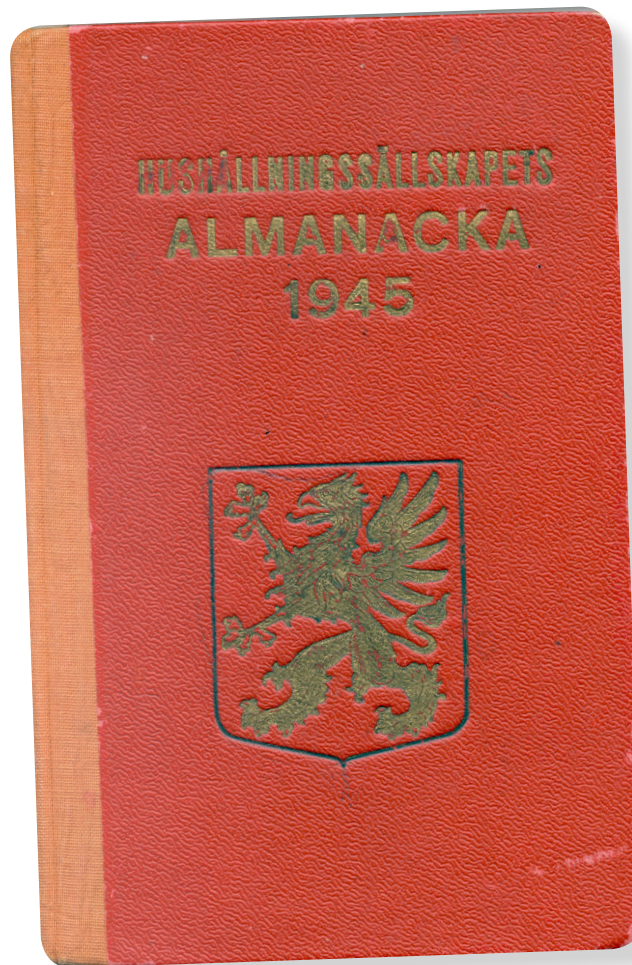
Januari

De flesta år var det ett kaffedrickande utan mätta i stugorna veckorna efter jul. Det här året var man dock borta på kafferep endast fyra gånger i januari, oräknat symötena som var två gånger den här månaden. Mormor var medlem av Sociala syföreningen och där fanns också en "inre krets" av tanter från de närmaste husen i byn som träffades mellan de större mötena. Morfar körde ut dynga, var till kvarnen, körde hem is både för eget bruk och till grannar. Han var intresserad av fiske och den här månaden var det lake som var aktuell, fick två en dag och bara en nästa dag. Mormor och den hemmaboende dottern tvättade i brygg-huset, hängde till tork i köket. Och så inledde man vinterns vävning med att varpa två handduksvävar. Det vävdes mängder av alster varje vinter; handdukar, lakan, gardiner, mattor.

Februari

Den 2:a var man klar med första handduksväven, den 12:e med nästa och då började man istället med lakansväv. Jag

misstänker att även min mor som bodde nära i byn som nygift var med och vävde. Den 4:e var mormors födelsedag, då kom två bekanta par och gratulerade, hade med sig tårter. Morfar körde bränsle i flera dagar och var även på möte med kyrkobroderarna.

Mars

Flera nya vävar sattes upp och det noteras *vi väver för fullt*. Den 22:a har min moster själv skrivit *fick ut sista väven*. Men då satte man istället igång med att sy för fullt, gardiner och handdukar. Den här månaden var välfylld med sysslor, morfar högg i skogen, barkade stör och så kapade man det tidigare hemkörda bränslet, hjälpte även ett par grannar med deras kapning. Umgänget med grannar och vänner var som vanligt flitigt, det var närmast ovanligt att man inte var bortbjuden eller hade besök en söndag. När det hände skrev mormor lite sorgset *ingen människa här*.

April

I början av månaden satte morfar ut de första ryssjorna, fick två gäddor dagen därpå och sju nästa dag, *bra med gäddor* en annan dag. Vårbruket var igång, morfar vältrar, kör dynga, sår ärter och grönfoder, harvar och, understruket den 24:e, *sätter potatis*.

Tidigt! Morfar var iväg på flera auktioner och damerna lägger i blöt tvätt lagom som det börjar regna. Det var ju hela vinterns stortvätt som skulle tas om hand. Regnar även när tvätten är tvättad och sköljd men sen blir det strålande torr- väder lyckligtvis. En dag ägnades även åt att städa på vinden. En jättestor vind!

Maj

Denna månad var det mycket som skulle i jorden. Havre, vårvete och lin såddes och huvuddelen av potatisen sattes, både på ett gärde och på Viboö där byborna hade varsitt stycke av den fina jorden som var sjöbotten före sänkningen

av Hjälmaren. Det var både Kristi Himmelsfärdsdag och pingst under månaden och man passade på att träffa släktingar. Morfar besökte Folknykterhetens dag och båda var till kyrkan på "hemvärnskafe" den 27:e. Morfar var rätt flitig kyrkobesökare men mormor måste nog ha något extra som lockade! Dagen efter kyrkobesöket lades morfar in på lasarettet, okänt av vilken anledning och där blev han kvar ända till den 13 juni. Detta måste ha varit ett stort bekymmer just i den brådaste tiden av året.

Juni

Den första dagen i månaden släpptes kor och kvigor ut på grönbete. Familjen turades om att besöka morfar på lasarettet och en granne anlätades för körslor av olika slag. När morfar kommit hem och börjat arbeta så smått kom en av mågarna hem och hjälpte till, bland annat med höskörden.

Juli

Hö hängdes de första dagarna, den 5:e noterades *slutar hänga hö fick 53 hässjor*. Efter en knapp vecka börjar man köra in hö och det arbetet var slut den 17:e. Det kan noteras att ägorna var mycket utspridda, långt hemifrån, så det var tidsödande med alla körslor. Dottern i Stockholm kom hem på semester och döttrarna sattes att plocka hallon och blåbär. Flera kalas var man bjudna till den här månaden och resor företogs till Arboga och Kungsör.

Augusti

Skördemånaden. Hela månaden ägnas åt att skära råg, havre och vete på olika ägor, detta skulle sedan köras hem också. Jag kunde räkna till fem olika ställen där man skar havre och den 28:e noterades *sluta skära havre*. Tydligt var det den vanligaste grödan. Även linet skördades, *fick 147 knippor*.

September

Den 2:a börjar man plocka lingon, 30 liter. Linet körs hem efter torkning och börjar repas och beredas. Morfar harvar på olika ägor och sår vete. Den tidiga potatisen tas upp på Viboö och sen börjar även upptagningen av vinterpotatisen. Mormor bakar, och spritar bönor (bruna skulle jag tro) och den 22:a plockar "ungarna" lingon, 20 liter. Det äts mycket lingonsylt! Det här året plockades ändå ganska lite, året innan plockade man 100 liter. Jag har hört berättas att man kokade dessa mängder i grytan i pannmuren i bryggghuset!

Oktober

Den 5:e flyttade man hem det ambulera tröskverket och höll på med tröskningen i några dagar, med hjälp av närmaste grannarna som man sedan i gengäld hjälpte när det var deras tur att tröska. Allt tröskfolket skulle ju också utfodras med

mat och kaffe så det var slitsamma dagar för både morfar och mormor. Morfar tog sig en ledig dag innan trösken och var iväg ut på sjön och metade, tillsammans med min far. Mormor har noterat att de fick inte mindre än 71 abborrar och 1 lake. I slutet av månaden påbörjas höstplöjningen, med lånad häst. Mormor besöker en av bröderna i Eskilstuna en söndag och dagen därpå är båda till bekanta på *mål*. Mormors benämning på lunch eller snarare middag, den måltid man åt vid 12-tiden på dagen.

November

Plöjningen avslutades den 3:e, sen vidtar grävning av trädgårdsland och lövräfsning. Snö, regn och blåst den 9:e. Morfar kör till kvarnen ett par gånger, kör dynga, dikar och utrotar berberisbuskar. Nu har det blivit lite tid för umgänge, sex gånger under månaden besöker man bekanta i socknen och den 27:e har mormor symöte med 23 tanter.

December

Årets syföreningsauktion äger rum den 5:e där både morfar och mormor deltar. Sen börjar så småningom julförberedelserna, man slaktar gris och kalv den 13:e och en slaktare i byn kommer och styckar köttet som man sen tillagar och konserverar. Tack för frysen, tänk om mormor hade haft en sän! Både Arboga och Eskilstuna besöks för julinköp. För övrigt nämns inte så mycket detta år om julförberedelserna. Två av de utflugna döttrarna, den ena med man och barn, kommer hem och firar jul och när lugnet sedan återställts börjar direkt julkalasen. *Kafferep här* den 28:e och hos släkt och vänner den 30:e och 31:a.

Så slutar ett ganska vanligt år på den gamla släktgården. Mormor har inte gjort några noteringar om vad som händer ute i stora världen, inte ens att det nu blev fred efter det långa kriget utan det var det nära livet som var i fokus. Nu finns mormors almanackor hos mig och det är många timmar som jag under åren suttit och läst de spretiga blyertsanteckningarna. Kanske var dessa anledningen till att jag själv började skriva dagbok som 10-åring, först lite sporadiskt men numera varje dag.

Anita Höglom

Uppgraderat soldatregister hjälp för många släktforskare

I över 31 år har Centrala Soldatregistret hjälpt släkt- och hembygdsvetare med uppgifter om soldater och båtsmän som de hittat bland sina anor. Inför årets Släktforskarlagarna i Nyköping i slutet av augusti har åter databasen som finns uppdaterats.

Årets uppdatering har gjort att databasen med manskap från yngre indelningsverkets organisation växt till att nu innehålla 522 872 personer. Över en halv miljon svenska män mellan åren 1682-1901 finns i registret. På allt fler av dessa har nu även uppgifter om familj och föräldrar kunnat registreras, totalt finns i registret ca 2 500 000 svenskar under tidsperioden.

Uppgifterna kommer från lokala soldatregister från Norrbotten till Skåne. Vid denna senaste uppdateringen har en inventering som gjorts av indelt manskap i Jämtland kommit till med ca 30 000 jämtländska soldater. Från några av registren har också kommit in ytterligare soldater. Så har till exempel Uppland, Skaraborg och Västerbotten vardera fått ytterligare ca 5 000 nya knektar med i registret. Från många lokala register som Kronoberg, Närke, Östergötland har uppgifter om familjesituationen ökat markant.

Axevalla Hed

Det är ett arbete som görs helt på frivillig väg där forskare runt om i landet både ekonomiskt och tidsmässigt hjälper andra med uppgifter till sin forskning.

Eftersom efterforskningen pågår fortlöpande och att det finns cirka 150 000 soldater kvar att kartlägga återstår ca 10 år innan allt manskap finns med, kvar är det äldsta och mest svårtydda materialet vilket gör uppdateringstakten bli måttlig..

Att intresset för soldatforskning ökar kan man bland annat se på statistiken för registrets hemsida www.soldatreg.se, där ett stycke över 107 000 besök gjorts. Där har också den som vill förkovra sig i just, Det ständiga knekthållets, historia möjlighet genom de artiklar och ordlistan som ofta utnyttjas. Kontaktuppgifter för alla register finns på www.soldatreg.se

Hela registret finns i dag placerat på en server vid Linköpings universitet där det visat sig att Centrala Soldatregistrets databas är en av de mest besökta av universitetets databaser. Vid nyår 2014-15 visade sig 1 900 000 sökningar ha gjorts i databasen, detta tyder på att registret betyder väldigt mycket för alla de människor som både i Sverige som utomlands söker sina rötter under tidigare nämnda tid.

Björn Lippold
Centrala Soldatregistret

Göta kanal

En bedragen änka

Sabina Charlotta Schyberg föddes 1842 i Köpeberga gård Nr: 1 & 2 i St. Mellösa socken i Örebro län och var yngsta barnet i en syskonskara på fem barn.

Fadern, David Schybergs arbetade som skomakarmästare och salpetersjudare i Stora Mellösa socken.

Salpetersjudare: ett yrke som bestod i att samla in urindränkt jord för att kunna ta tillvara på salpeter.

Salpeter behövdes för att tillverka svartkrut som innehåller 75% salpeter, 15 % träkol och 10 % svavel. Krut behövdes till krig. Under 1850 talet var det slut på salpetersjuderiet i Sverige.

Sabina, 23 år, och skräddargesällen Olof Eklund, 22 år, gifter sig den 6 september 1865 i St. Mellösa och flyttar till Jacobs fs i Stockholm. Troligtvis vistades Olof i Stockholm för att bli mästare.

Första barnet, Bernhard, föds den 6 juli 1866. Var är pojken född? Jag har letat i födelseböckerna för Jacobs fs, dvs den församling där föräldrarna bodde. Bernhard står ej att finna. Har även sökt i närliggande församlingar: Klara, S:t Nicolai, Katarina och Maria utan resultat. Vet att han är född, eftersom jag har träffat hans dotter. Gåtan Bernhards födelseort verkar vara höljd i dunkel.

Familjen flyttar till Köping i oktober 1867, bor i gård Nr: 116. Olof noterad som skräddare. I inflyttningsboken för år 1867 är noterat en hänvisning till fb för år 1867, Nr: 48. Vad kan stå där? Jo, Bernhard är född 1866 den 6 juli. Föräldrarna baptister. Barnet föds under deras vistelse i S:t Jakobs fs, men bokförs ej där. Intyg från barnmorskan i Jacobs fs angående barnets födelse. Intyget företett vid inflyttningen. Bingo, gåtan angående Bernhards födelseort var löst!

1867 bor familjen i gård Nr: 116 i Köping. Olof är nu skräddarmästare med fem gesäller, två lärlingar och en skräddararbetare. Familjen utökas 1868 med sonen Viktor.

År 1868 flyttar familjen till gård Nr: 223, Olof är hälftenägare. Livet leker, men Olof avlider 1869 den 21 oktober av

tyfoidfeber och lungödem.

Sabina är nu änka, 27 år gammal och väntar sitt tredje barn. I bouppteckningen efter Olof redovisas en behållning på 3513 Rd Rm vilket betyder att Sabina inte är urarva.

År 1869 den 27: november (en månad efter makens död) föder Sabina sitt tredje barn, en dotter som får namnet Hanna.

Sabina och de tre barnen samt gesäller flyttar 1869 till gård Nr: 73. Där bor snickarmästaren Anders Eklund (bror till Olof) och hans hustru Carolina Schyberg (syster till Sabina). Året därpå, 1870 den 1 november avlider dottern Hanna i scharlakansfeber.

År 1869 finns en lärling vid namn Johan Fredrik Eriksson född 1826, änklings, i hushållet. Han kom 1886 från Torshälla. Lägg hans namn på minnet!

Vad händer sedan? Jo, Sabina ingår sitt andra äktenskap 1871 den 16 augusti med numera skräddaren Johan Fredrik Eriksson, 16 år äldre än Sabina. Levde de lyckliga i alla sina dagar? Icke.

Den nyblivne äkta mannen uttar flyttningsbetyg till Amerika 1871 den 27 september efter en dryg månads äktenskap!!!! Äktenskap krävdes för att mannen skulle kunna disponera hustruns tillgångar.

Johan Fredrik Eriksson ”drog” till Amerika.....

Eller som det står i frejden i husförhörslängden 1871 – 1879: ”....och for bort med hustruns penningar. Uttog betyg till Amerika”.

Vi kan fundera över barnens arvslott efter sin far Olof och hur detta löstes. Har inte funnit någon notering om att en god man utsetts.

Sol och vår? Enligt uppgifter från släkten var Sabina en klok, handlingskraftig och stabil kvinna. Det är lite knepigt att förstå hur hon föll pladask för denne Johan Fredrik Eriksson Det är inte svårt att sätta sig in i Sabinas situation. Bedragen, 29 årig änka med två små barn. Sabina ansökte om skilsmässa hos Domkapitlet i Västerås, beviljades 1875 den 21 juli. Domkapitlet förklarar Sabina skild från sin man Johan Fredrik Eriksson.

Sonen Victor, nu 9 år gammal, flyttar 1877, som adop-

tivbarn, till sin moster Carolina och morbror Anders Eklund, barnlösa, nu boende i Norrbärke i Dalarna.

Livet går, trots alla sorger vidare. Den 29 september 1877 gifter sig Sabina för tredje gången med änklungen, skomakarmästare Petrus Andersson. Han var född i Munktorp och medförde två döttrar i boet, Anna och Cecilia. Sabina och sonen Bernhard flyttar 1877 till gård Nr: 79 där Petrus och hans döttrar bor. 1878 föds sonen Magnus Petrus, min morfar och 1880 föds sonen Robert som avlider i difteri 1882. Sonen Bernhard flyttar 1883 till Örebro och adopteras av moster Carolina och morbror Anders Eklund. Här bor även Bernhards bror Victor.

Skomakarmästare Petrus Andersson och hustru Sabina med barnen Anna, Cecila och Magnus flyttar 1883 till Nyköping Västra fs. De bosätter sig i I:a Kvarteret Nr: I invid teaterparken, (fastigheten ägdes av Sabinas sväger Anders Eklund i Örebro), huset finns kvar år 2015.

Enligt släktens utsago sköttes hemmet med kraft av Sabina. Petrus domäner var skomakarverkstaden. Min mormor har berättat att Petrus tillverkade hennes bröllopsskor när hon vigdes med Magnus 1905.

Sabina slutade sina dagar den 11 november 1901 i Nyköping, 59 år gammal, efter två månaders sjukdom, dödsorsak anges som hjärnblödning samt akut lunginflammation. Begravd på Nyköpings Västra kyrkogård tillsammans med sin make Petrus som avled den 28 mars 1909, även han av en hjärnblödning, 65 år gammal.

I denna grav vilar nu även mina föräldrar.

Källor: Sedvanliga kyrkoböcker samt "Släkten Schyberg från Asker" av Wilhelm Bjurelius samt privata släkthandlingar, brev mm. Den som är intresserad av fullständig förteckning över källmaterial är välkommen att höra av sig till undertecknad.

Gunilla Thörne
(lasse.gunilla@telia.com)

Lokalen i Eskilstuna

På Dambergsgatan 1 har vi vår släktforskarlokal som är öppen för alla medlemmar tisdagar och torsdagar under eftermiddagen. Exakta öppettider framgår av vår hemsida <http://www.essf.se/> - Föreningen - Lokalen Eskilstuna samt på annan plats i denna tidning. Vid öppet hus finns alltid tillgång till kaffe/te till de som så vill. Vid kaffebordet brukar det alltid bli mycket diskussioner om släktforskning och det förekommer att släktforskare har upptäckt att de är släkt med varandra. Om du besöker lokalen kan du få hjälp med din forskning av lokalvärden. Dessutom finns det för det mesta andra erfarna släktforskare i lokalen som du kan diskutera med.

I lokalen finns ett antal fräscha datorer som medlemmarna kan använda till släktforskning. I datorerna finns abonnemang på SVAR, Arkiv Digital och Ancestry. Dessutom finns tillgång till ett stort antal CD-skivor såsom Sveriges Befolkning 1880, 1890, 1900, 1970, 1980 och 1990, Sveriges Dödbok 1901-2013, vår egen F-V-D i Eskilstuna kommun samt en hel del annat.

I våra tidningsställ har vi ett stort antal tidningar från andra släktforskarföreningar i hela Sverige som du kan studera. Vi har vidare ett bibliotek med mycket släktforskarlitteratur som är till för medlemmarna.

I samband med Öppet hus har vi vid flera tillfällen tematräffar, t.ex. handskriftsytning, där du kan komma med dina problem. Se vidare vår hemsida <http://www.essf.se/> - Kalenderium. Du kan naturligtvis även komma dit enbart för att lyssna och lära.

Om du inte har besökt lokalen tidigare tycker vi att du skall göra det vid något tillfälle och se vad som vi har att erbjuda. Välkommen.

Eva o Kjell Ivarsson
Lokalansvariga

Nya Eskilskällan invigs i september

Eskilskällanrummet invigdes i mars 2011 i stadsbiblioteket. Här erbjuds en samlad ingång till lokalhistorien i Eskilstuna. Fotografier, arkivmaterial och litteratur från arkiv, bibliotek och museer kan sökas från ett och samma ställe. Släktforskning är en viktig del av verksamheten. Eskilstuna-Strängnäs släktforskarförening är en viktig samarbetspartner och bemannar på måndagar. Eskilskällan genomför arrangemang i samarbete med föreningen och har stor nytta av den kunskap som finns i föreningen.

Nu tas nästa steg i utvecklingen av Eskilskällan. Det fysiska rummet byggs om under sommaren. Det nya rummet får en starkare lokalhistorisk profil än tidigare med skannade arkivhandlingar, fotografier och kartor på väggarna samt en monter med föremål. Det blir enklare att söka information på egen hand. Den nya Eskilskällan ska bli en mer miljö blir mera levande historisk miljö än den varit hittills. Informationsdisken kommer att finnas kvar och är liksom tidigare bemannad varje dag.

Släktforskarummet flyttas upp i en egen del av Eskilskällan. Alla databaser kommer att finnas kvar och fyra datorer avsedda för släktforskning finns i den nya Eskilskällan. Förhoppningen är att den nya placeringen ska locka nya släktforskare till Eskilskällan och också locka till forskning i annat material som finns hos oss.

Lördagen den 19 september mellan kl. 12 och 15 invigs nya Eskilskällan i stadsbiblioteket. Personal från Eskilskällan finns på plats och visar utbudet och möjligheterna i det nya fysiska rummet. Stadsantikvarie Anna Götzlinger som precis skrivit en bok om fristadens historia håller ett föredrag kl. 13 och en timme senare berättar Kenneth Engvall, känd lantmätare och föreläsare, om det hundraårsjubilerande sparbankshusets historia. Släktforskarföreningen finns också på plats och bemannar under dagen och hjälper intresserade att komma igång med släktforskning i den nya släktforskdelen. Hjärtligt välkomna till nya Eskilskällan!

Oskar Nilsson

Är du intresserad av en skrivarstuga!

Kan en skrivarstuga vara något för dig?
Är din tanke att någon gång skriva ned din forskning. Tillsammans i en cirkel, med handledare och inspiration av andra deltagare, kan du presentera din släktforskning på ett personligt sätt för dina nära och kära.

Hör av dig till Släktforskarföreningen om du är intresserad.
Intresseanmälan kan göras via hemsidan.

Ett gammalt foto

Före bearbetning i fotoprogram

Tolkning och utvärdering av bilden

Detta foto är för mig "helt" underbart. När jag först tittade på originalet var det ett svartvitt uselt foto där man nästan inte såg någonting. Genom att skanna av fotot och med hjälp av ett fotoprogram, Photoshop pro, kunde jag få bilden betydligt tydligare.

Genom att sen studera den digitala bilden i datorn och zooma in de olika delarna kunde jag få mer information om familjens och deras klädsel samt hus och omgivning. Fotot är taget omkring 1922 och visar min morfars och mormors familj sittandes på trappan intill lillstugan hos "Blomqvistens" i Öster Vrenninge.

Från vänster sitter min mor (Hette då Karola Elsa Margareta Gustafsson) som är cirka 10 år och bredvid sitter hennes bror Folke som är två år äldre. Sen är det Olle och därefter Nils som sitter i min mormors knä. I Henriks, min morfars, knä sitter Inga som är född 1920. Bakom står gammelmormor Anna Stina Blomqvist och sittandes bredvid mormor Maria. Här kan vi se att mormor är väldigt lik Inga i vuxen ålder om vi bortser från frisyren.

Efter bearbetning i fotoprogram

Vad mer kan man utläsa av bilden?

Med förstorad bild kan vi se att det växer någon sorts narciss framför huset vilket medför att fotot är taget på våren eller för-sommaren. Vi kan också se att Folke bär slips och att de övriga också har klätt upp sig inför fotograferingen.

Morfars hade tagit över gården år 1918 och bilden är tagen bara några år efter detta och här kan vi se tillståndet för lillstugan. Nere till vänster syns stora skador på grunden och på träpanelen saknas det rödfärg. I bakgrunden kan vi se att det saknas minst en spjåla i staketet och vi kan även se ett av uthusen. Vi kan av denna bild anta att "Blomqvistens" gård var rätt nedsliten eftersom den innan hade varit utarrenderad under längre tid, cirka 17år.

Lillstugan revs någon gång under mitten av 1900 talet. "Fotostudie" är ett bra sätt att skaffa sig mer information om gamla tider.

Min släkt hävdade alltid att det var så fint och välkött vid "Blomqvistens" gård men detta foto visar på något helt annat i varje fall om vi studerar bilden digitalt via datorn.

Göran Olofsson

Webbmastern har ordet

Hemsidan

På föreningens hemsida försöker vi ta upp det senaste som händer i föreningen. Här kan du läsa om inplanerade resor, vilka kurser som föreningen erbjuder, nyheter och föreningsinformation som vi vill delge våra medlemmar.

Här finns en sida där man kan skicka in en efterlysning på sina anförvanter eller annat i sin släktforskning. Här finns också ett stort länkregister på var du kan hitta databaser, museer, släktforskarföreningar, kartor, lokala föreningar, mm. på internet.

På hemsidan finns också ett digitalt arkiv på utgivna nummer av Anbudet som du kan ladda ned till din dator som PDF-filer och läsa. Här finns också mycket annan information som öppettider i våra lokaler, hur du blir medlem i föreningen och mycket annat smått och gott.

Gå **ofta** in på föreningens hemsida www.essf.se för att läsa om det senaste som händer i föreningen.

Anbudet digitalt arkiv

Har du missat eller förlagt något nummer av Anbudet? Misströsta inte! Nu kan du ladda ned och läsa gamla nummer av Anbudet från föreningens hemsida. Vi har nu lagt ut Anbudet nummer för åren 1988-1991 och från 1998 till idag i ett digitalt arkiv.

Tidningarna är i PDF format som du kan ladda ned och läsa på din dator. Det ända som krävs är att du har Acrobat Reader på din dator för att kunna öppna och läsa tidningarna. Acrobat Reader är ett gratisprogram som du själv kan ladda ned och installera på din dator. Har du inte Acrobat Reader så finns en instruktion på hemsidan hur du går till väga.

Trevlig läsning!

Christer Svensson

Kursutbud hösten 2015 i Eskilstuna och Strängnäs

För att effektivisera din släktforskning behöver du lära dig hur det går till att söka i kyrkböckerna och andra tillgängliga källor.

Eskilstuna-Strängnäs släktforskarförening, tillsammans med studieförbunden, anordnar ett stort antal kurser under hösten som är till stor hjälp i din släktforskning.

Välj någon av nedanstående kurser och anmäl dig genom att gå in på föreningens hemsida www.essf.se/kurser där formulär finns för anmälan.

Eskilstuna

Grundkurs

Måndag 13-16 ABF

Tisdag 09-12 ABF, 18-21 Vuxenskolan

Onsdag 18- 21 Vuxenskolan

Torsdag 18-21 ABF

Fördjupingskurs

Måndag 18-21 Senioruniversitetet

Onsdag 13-16 Vuxenskolan

Torsdag 09-12 Senioruniversitetet

Digitala bilder

Onsdag 09-13 Senioruniversitetet

Strängnäs

Grundkurs

Måndag 18-21 Vuxenskolan

Torsdag 13-16 Vuxenskolan

Fördjupningskurs

Måndag 13-16 Vuxenskolan

Handskriftstydning

Torsdag 18-21 Vuxenskolan

Intensivkurs (Grundkurs)

Lördag 10-15 Vuxenskolan

Bertil Hedspång
Studiekommittén

Från Datagruppen

Föreningen har ett stort antal DVD- och CD-skivor installerade på datorer och tillgängliga för föreningens medlemmar. För närmare information om öppettider se www.essf.se under rubriken Föreningen och sedan Eskilstunalokalen alt. Strängnäslokalen.

Rikstäckande skivor

- Sveriges befolkning 1880, 1890, 1900, 1970, 1980, 1990
- Sveriges dödbok 1901 – 2013
- Begravda i Sverige 2
- Svenska Ortnamn 2012
- Städer och landsbygd Södermanland
- Gods och Gårdar i Sverige
- Vallonättlingar 2010
- Smedskivan 7
- Grill
- Sjöfolk
- Soldatregistret
- Polisunderrättelser

Lokala skivor

- Södermanland, Städer och Landsbygd
- Stockholm
  - Klara
  - Gamla stan
  - Söder
  - Kungsholmen
  - Mantalsböcker 1800 – 1870
  - Rotemannen
  - Skilda i Stockholm
  - Begravda i Stockholm
  - Stockholmsbrott
  - Finländare i Stockholm
  - Allmänna barnhuset
- Födda, Vigda, Döda
  - Eskilstuna
  - Nyköping
  - Åkersbor
  - Jönköping
- Utvandring
  - Emibas
  - Emigranten populär 2006
- Danmark, Udenlanske förbydere

Abonnemang

- Svenska
  - Svar
  - Arkiv Digital
- Utländska
  - Ancestry/Genline
  - Ellis Island
  - EmiWeb

Lantmäteriets historiska kartor

- Ekonomiska kartan
- Generalstabskartan
- Häradsekonomiska kartan
- Generalkartor
- Landskapskartor
- Ljunggrens Atlas
- Rikskartor
- Vägkartor
- Verming Atlas
- Viblingen Atlas

Föreningens datorer

- Eskilstuna
  - I datorrummet finns 8 datorer, samtliga med nya 24-tums skärmar.
  - Datorerna är kopplade till det interna nätverket trådlöst. Besökare med bärbar dator eller s.k. smart telefon/surfplatta kan koppla upp sig mot internet.
  - En ny multifunktionsskrivare har installerats. Även den kan nås trådlöst vilket gör det möjligt att skriva ut dokument från bärbara datorer och smarta telefoner/surfplattor.
- Strängnäs
  - I lokalen kommer vid uppstarten i höst att finns 6 datorer varav 4 med 24-tums skärmar och 2 med 22-tum.
  - 4 av datorerna är kopplade via tråd till en router medan 2 har trådlös uppkoppling. Besökare med bärbar dator eller s.k. smart telefon/surfplatta kan koppla upp sig mot internet.
  - En skrivare och en skanner finns installerade, där skrivaren kan nås trådlöst.

Datastugor. Under våren har ett antal s.k. Datastugor genomförts. Det har varit informella träffar där intresserade medlemmar under några timmar träffat Datagruppens medlemmar för att diskutera och lösa dataproblem. En rad områden har berörts, bildhantering, säkerhetskopiering, utforskaren, Windows för att nu nämna några. Vi hoppas att de som träffat oss har fått den hjälp de efterfrågat.

Datagruppen. Vi som arbetat med föreningens datorer och installationer är Christer Fredriksson, Kjell-Åke Jonasson, Nils-Georg Lindström, Lillemor Spoong och Göran Thomasson

Göran Thomasson

Fritidsaktiviteter i sommartid

För några veckor sedan ringde min mobiltelefon mitt under en konsert med "Gubbkören". Som tur var hade jag stängt av ljudet, så det blev bara en vibration i bröstfickan. Jag besvarade inte samtalet då, men röstmeddelandet, som jag sedan avlyssnade kom från rektorn på PRO:s folkhögskola i Gysinge.

Hon undrade om jag kunde tänka mig att leda en grundkurs i släktforskning första veckan i juni eftersom den ordinarie läraren blivit sjuk. Jag frågade var hon fått tag i mitt namn och då svarade hon att eftersom hon bor i Eskilstuna hade hon hört på biblioteket, att vi här i Eskilstuna har en väldigt livaktig släktforskarförening. Där hade hon hittat mitt namn och telefonnummer. Efter någon minuts betänketid svarade jag ja.

Sedan gick det några dagar och jag började tänka: "Har jag verkligen gjort rätt, klarar jag det?" Men jag kunde ju inte hoppa av när jag lovat, så det var med många fjärilar i magen jag infann mig på skolan måndag förmiddag den första juni.

Men jag hade blivit lovad hjälp av en datalärare på skolan, så det skulle väl gå bra. Fjorton elever från skilda delar av Sverige tog plats vid datorerna klockan tretton och då var det bara att bita i det sura äpplet. En del elever hade lite erfarenhet tidigare medan andra var helt nya, men alla hade ett brinnande intresse. Veckan som sedan följde var en fantastisk upplevelse med mycket diskussioner och letande i kyrko- och andra arkiv. Dessutom en väldigt trivsamt tillvaro på fritiden samt god och närande mat.

Vistelsen var så underbar att jag inte en enda gång på hela veckan satte mig framför TV för att fördriva tiden. Kursen slutade vid lunch på fredagen och det var dags att summera veckan. Det verkade som jag hade lyckats, för det enda eleverna saknade, sade de, var mitt telefonnummer dit de kunde ringa dygnet runt för att få hjälp när de kört fast. Dessutom kom rektorn och frågade om hon får ringa om det blir en ny kurs i höst, så det gick väl så bra det kunde göra.

Sören Wister

Foto. Sören Wister

Gysinge Bruks herrgård

Bruket grundades 1668 och var i bruk fram till början av 1900-talet. Herrgården uppfördes på 1850-talet och var fram till brukets nedläggning bostad åt brukspatronerna. 1970 köpte PRO lokalerna, rustade upp dem och använde dem först som kurslokaler. Sedan 1982 huserar PROs folkhögskola där och har en omfattande kursverksamhet liksom fest- och konferensverksamhet.

Slakten är värst

Min farmor Beda föddes 1891 i Eskilstuna som Carl Johan Hermansson och Emma Nordmarks tionde barn. Carl Johan var smidesarbetare och son till grovsmeden Anders Gäfvert och Christina Lovisa Heer (även kallad Björkman eftersom hennes styvfar hette så). Namnet Hermansson tog Carl Johan 1868 och det var ett konstigt namnbyte från Gäfvert till Hermansson tyckte jag. Carl Johan och Emma var baptister, Emma från sitt föräldrahem och Carl Johan döptes i baptistförsamlingen 1874. Källa: Baptistförsamlingens arkiv som finns i Eskilskällan.

Var det på grund av dopet som Carl Johan bytte namn? Ville han inte förknippas med den ogudaktiga slakten Gäfvert? Det sistnämnda kan nog vara en bra hypotes upptäckte jag när jag började utforska familjen.

Carl Johan hade en bror som hette Anders Gustaf född 1825. Namnet Gäfvert stavas lite hur som helst och Anders Gustaf stavade Jäfvert. I husförhörlängden Eskilstuna Kloster och Fors A1c:17 (1845-1849) sid 167 kan man läsa att han dömts till 28 dagars fängelse på vatten och bröd för våld mot föräldrarna m m. Enligt Häradsrättens dom vid urtima ting 1846-11-23 skall straffet avtjänas på Länskastellet i Nyköping och han ”ska en söndag stå uppenbar kyrkoplikt i denna stads kyrka, varefter han inför Rätta skall göra sina föräldrar offentlig avbön”.

Detta var bara början på en lång kriminell karriär som dels finns att läsa om i ett antal domar under årens lopp och i ett fynd jag gjorde i häradsrättens arkiv (Rekarne tingslags häradsrätt FI:1 (1881-1898) Bild 2260 Inneliggande handlingar). Idag gör man personundersökningar på personer som döms till straff. Vid den här tiden gjorde man levnadsbeskrivningar och jag hade den otroliga turen att hitta en sådan om Anders Gustafs kriminella karriär bland de inneliggande handlingarna.

Denna volym var väldigt tjock och en riktig skattkista. Där fanns alla möjliga dokument som på något sätt använts i ett rättsärende, lagfartsbevis, levnadsbeskrivningar, brev från Kungl Majt, kvitton, underlag för kostnadsersättning, vittneskallelser, flyttbevis, handlingar om utmätning m m, m m.

Anders Gustaf dog i Eskilstuna 1895 av drunkning enligt dödboken. Jag undrade hur det hade gått till, om det var en olycka, om han varit bråkig och hamnat i vattnet eller vad som hänt. Jag tänkte att det kanske stått något i lokaltidningen om det och sökte i Eskilskällans tidningsarkiv. Där finns dels tidningslägg (dvs riktiga tidningar att bläddra i) men också tidningar på mikrofilm, som man med hjälp av en

sinnrik apparat kan bläddra och läsa i på en datorskärm.

Och där gjorde jag nästa fynd. Visst hade man skrivit om Anders drunkning och vida mer än jag hade vågat hoppas!

När man läser den artikeln så var kanske Jäfvert inte ett släktnamn man så gärna ville förknippas med vid denna tid. Snarare tvärtom så det kanske var skälet till att min farmor kom att få familjenamnet Hermansson.

Lefnadsbeskrivning Anders Gustav Jäfvert

Smidesarbetaren Anders Gustaf Jäfvert född den 27 oktober 1825 av föräldrarna Hammarsmeden Anders Jäfvert och hans hustru Kristina Björkman hos vilka Jäfvert vistades till 21 års ålder under vilken tid han läste sig fram till H H Nattvard i härvarande kyrka, då han var 15 år, varefter han år 1844 dömdes vid härvarande Rådstugurätt för slagsmål fler gånger

till böter för vilka han sammanlagt undergick 28 dagars vatten och bröd.

Arbetade sedan hos Räcksmöden Kling cirka ett år. Dömdes under samma tid av Rådstugurätten härstädes ytterligare den 2 februari 1847 för slagsmål och undergick därför 28 dygns vatten och bröd, flyttade sedan från Kling och och hem till föräldrarna och var hemma till den 4 Mars 1849 då han under samma tid eller 1848 den 7 December dömdes för första resan stöld till 28 dygns vatten och bröd.

1849 den 4 Mars dömd i Nyköping till 2 års allmänt arbete å Carlsborg därifrån han utkom 1851 och uppehöll sig sedan här i staden till den 10 December samma år då han ytterligare blev dömd till 2 års allmänt arbete å Karlsborg och utkom därifrån i December 1853 varefter han uppehöll sig med arbete ett år hos Soldaten Mejer i Jäder socken och en tid hos fabrikören Svanström här i Staden till i Juni 1855 då han blev dömd till ytterligare 2 års allmänt arbete vilket han undergick 7 månader å Långholmen och ett år å Ring.... Därifrån han frigavs på besparad arbetsförtjänst den 27 januari 1857, uppehöll sig sedan här i staden till den 8 februari samma år då han blev häktad härstädes för stöld och dömdes av Rådstugurätten för andra resan stöld till fyra års straffarbete och 28 dygns vatten och bröd vilket han undergick vatten och brödstraffet å härvarande kronohäkte och straffarbete å Långholmen varifrån han utkom på våren 1861.

Härefter uppehöll han sig dels här i staden och dels på åtskilliga trakter å landet till på sommaren samma år. Blev då av Åkerbo häradsrätt i Gävleborgs län dömd för tredje resan stöld av en klocka till fyra års straffarbete och 13 dygn å vatten och bröd, vilket straff han undergick, straffarbetet å Långholmen och vatten och brödstraffet å Gefle läns cellfängelse. Utkom från Långholmen efter utståndet straff den 27 Juli 1865 och arbetade sedan här i staden till på våren 1868 med stenarbete för stadens räkning, flyttade sedan till Västmanland och arbetade hos Patron Zethelius till oktober månad samma år då han återkom hit och blev av härvarande Rådstugurätt dömd till fjärde resan stöld av ett par byxor samt knivskäring till åtta år två månader, 22 dagars straffarbete, vilket straff han avtjänade i Karlskrona, därifrån han utkom den 8 Januari 1877.

Upphöll sig sedan här i staden med fiske till oktober månad 1878 då han blev dömd av Konungens Befallningshavande i Nyköping till fyra års allmänt arbete å Borghamn, därifrån han utgick på besparad arbetsförtjänst den 27 Januari 1880, uppehöll sig sedan på åtskilliga i Östergötland och Småland till den 30 September samma år, då han kom hit till staden och blev den 4 oktober samma år härstädes på grund av efterlysning i Polistidningarna häktad såsom misstänkt för stöld av en klocka i Kalmar län, och överfördes därför till

Kungl Majts Befallningshavande i nämnde län för undergående av rannsaking. Men Jäfvart kunde i brist av bevisning icke å saken fällas, utan återfördes hit och ankom den 22 December sistlidna år. Sedan dess har han uppehållit sig här utan sysselsättning.

Jäfvart är 5 fot, 5 tum, 7 linier lång, ordinär växt, mörkbrunt hår, gråsprängt skägg, blå ögon samt flera ärr på ryggen och ett mindre ärr nedan vänstra knävecket. Båda Jäfvarts föräldrar är döda.

Jäfvart kan läsa men icke skriva.

Eskilstuna den 11 mars 1881

Aug Johansson

(Rekarne tingslags häradsrätt FI:1 (1881-1898) Inneliggande handlingar Bild 2260

Avskrivet av Kerstin Nilsson

En brottslings slut

I måndagsafton strax efter kl 8 märktes från den vid Nybrohamnen liggande prämen, att en karl plumsat i ån vid därvarande stenkaj. Det dröjde ej många minuter, innan tillskyndande personer i en båt lyckats föra den lefnadströtte i land. Lifsgnistan syntes emellertid redan då ha slocknat och de vidtagna ihärdiga ansträngningarna att söka återkalla lifvet visade sig äfven fruktlösa. Stadsläkaren hade vid sin ankomst till poliskontoret, dit mannen fördes endast att konstatera dödsfallet.

Själfpillningen igenkändes vara förre smidesarbetaren Anders Gustaf Jäfvart härifrån staden. Det var en mörk, dysster lefnadsbana, som härmed lyktades. Jäfvart, som var 70 år gammal, hade tillbringat större delen af sitt lif inom fängelsets murar. 10 d:s utkom han från Centralfängelset i Malmö, där han sedan 10 december 1889 varit intagen för sjätte resan stöld. I sin ungdom hade J varit en formlig skräck för Eskilstuna och upprepade gånger dömdes han för slagsmål och gröfre våld till kortare eller längre tids fängelse. Nu syntes för den gamle brottslingen ingen annan utväg än att själf afklippa en lefnad, som säkerligen åter skulle fört honom till fängelse.

Jäfvart hade vid sitt utsläppande från fängelset en hopspasad arbetsförtjänst af omkring 250 kr, till större delen insatt å sparbanksbok. I hans fickor funnos blott 2 kr 18 öre.

Artikel i Eskilstuna-Kuriren den 18 september 1895.

Avskrivet av Kerstin Nilsson

Kerstin Nilsson

Kalendarium

Se också vår hemsida <http://www.essf.se/kalendarium/>

Öppettider

Dag	Veckodag	Klockan	Aktivitet	Plats	Övrigt
02 dec 2015	Onsdag	18:00-21:00	Sista öppettid	Lokalen Strängnäs	
03 dec 2015	Torsdag	13:00-18:00	Sista öppettid	Lokalen Eskilstuna	
Tematräffar					
Dag	Veckodag	Klockan	Aktivitet	Plats	Ansvariga
10 sep 2015	Torsdag	14:00-16:00	Tydning av handskrift	Lokalen Eskilstuna	Margareta Arendt - Birgit Lundberg
15 sep 2015	Tisdag	13:00-15:00	Disgen *	Lokalen Eskilstuna	Runar Hortlund - Birgitta Karlsson
17 sep 2015	Torsdag	14:00-16:00	Min Släkt	Lokalen Eskilstuna	Jan Netzel
22 sep 2015	Tisdag	13:00-15:00	Soldatforskning	Lokalen Eskilstuna	Kjell Ivarsson
22 sep 2015	Tisdag	18:00-20:00	Tydning av handskrift	Lokalen Strängnäs	Gunilla Thörne - Ingela Fångström
29 sep 2015	Tisdag	15:00-17:00	Tydning av handskrift	Lokalen Eskilstuna	Margareta Arendt - Birgit Lundberg
01 okt 2015	Torsdag	14:00-16:00	Kartor	Lokalen Eskilstuna	Kenneth Engvall
06 okt 2015	Tisdag	13:00-15:00	Disgen*	Lokalen Eskilstuna	Runar Hortlund - Birgitta Karlsson
06 okt 2015	Tisdag	18:00-20:00	Soldatforskning	Lokalen Strängnäs	Kjell Ivarsson
15 okt 2015	Torsdag	14:00-16:00	Tydning av handskrift	Lokalen Eskilstuna	Margareta Arendt - Birgit Lundberg
20 okt 2015	Tisdag	18:00-20:00	Emigranter till Amerika	Lokalen Strängnäs	Britt-Marie Andersson
22 okt 2015	Torsdag	14:00-16:00	Min Släkt	Lokalen Eskilstuna	Jan Netzel
27 okt 2015	Tisdag	13:00-15:00	Disgen*	Lokalen Eskilstuna	Runar Hortlund - Birgitta Karlsson
05 nov 2015	Torsdag	14:00-16:00	Emigranter till Amerika	Lokalen Eskilstuna	Britt-Marie Andersson
10 nov 2015	Tisdag	15:00-17:00	Tydning av handskrift	Lokalen Eskilstuna	Margareta Arendt - Birgit Lundberg
10 nov 2015	Tisdag	18:00-20:00	Kartor	Lokalen Strängnäs	Kenneth Engvall
			* R Hortlund på plats även andra tisdagar 13:00 15:00		
Föredrag					
Dag	Veckodag	Klockan	Aktivitet	Plats	Föredragshållare
29 sep 2015	Tisdag	18:30-20:00	Vägarnas tusenåriga historia	Multeum Strängnäs	Jan Moberg, författare från Nyköping, tidigare anställd vid Vägverket
06 okt 2015	Tisdag	18:30-20:00	Kampen mot smuts, epidemier och kvacksalvare - om provinalläkarnas arbete under 1800-talet i Sverige	Contrast Eskilstuna	Calle Lindström, släktforskare och föreläsare från Lindesberg
03 nov 2015	Tisdag	18:30-20:00	Järnbruken i Sörmland, smeder-kanoner-kvinnliga personer-ett vinnande koncept	Contrast Eskilstuna	Sonia Holz, redaktör för Smedforskaren, Föreningen för Smedsläktsforskning
Övriga aktiviteter					
Dag	Veckodag	Klockan	Aktivitet	Plats	Föredragshållare
08 sep 2015	Tisdag	18:00-20:00	"Barnamörderskan ifrån Mariefred"	Lokalen Strängnäs	Gunilla Hård
16 sep 2015	Onsdag	18:00-20:00	"Min straffåge"	Lokalen Eskilstuna	Gunilla Hård
03 okt 2015	Lördag	11:00-14:00	Utflykt	Åkers Krutbruk	Erik Eriksson guidar
13 okt 2015	Tisdag	18:00-20:00	"Fråga doktorn". Har du stött på svårtydda sjukdomsdiagnoser i din släktforskning?	Lokalen Strängnäs	Dr Lars Forsman
17 okt 2015	Lördag	13.00	Jeanette Zetterberg och hennes tid i Eskilstuna på 1800-talet. Oskar Nilsson berättar om en av de stora donatorerna till bl a Klosters kyrka	Höstmötet i Seniorcentrum Eskilstuna	Oskar Nilsson, arkivarie och Eskilskällans samordnare
29 okt 2015	Torsdag	Heldag	Stockholms Stadsarkiv	Bussresa	Aktivitetskommittén
03 nov 2015	Tisdag	18:00-20:00	Berättarkväll	Lokalen Strängnäs	
17 nov 2015	Tisdag	18.00-20.00	"Tre samesläkter"	Lokalen Strängnäs	Eva Vajstedt

BEGRÄNSAD EFTERSÄNDNING

Vid definitiv eftersändning återsändes försändelsen

med nya adressen på baksidan till:

ESSF, Dambergsgatan 1, 633 41 Eskilstuna

**Härmed kallas medlemmarna i
Eskilstuna – Strängnäs släktforskarförening
till höstmöte lördag den 17 oktober 2015 kl 13.00**
Plats: Seniorcentrum, Alva Myrdals gata 3, Eskilstuna

**Oscar Nilsson
Eskilstuna stadsarkiv
föreläser om
Stora donatorer under 1800-talet i Eskilstuna**

Ärenden som medlemmar önskar få behandlade
skall ha inkommit till styrelsen
senast 17 september 2015

På dagordningen finns bl.a. följande:
Beslut om medlemsavgift för 2016
Förslag till budget för 2016
Rapporter från de olika verksamheterna

Fullständig dagordning kommer att finnas
på föreningens hemsida (www.essf.se) och
kommer även att den 1 oktober sändas via mail till
de medlemmar som anmält e-postadress

Väl mött
Styrelsen